

Εντιμότητα κ. Διευθυντά, Χαίρετε εν Κυρίω πάντοτε. Εις το υπ' αριθμ. 1477 της 25ης "Οκτωβρίου έ.έ. της εγκρίτου εφημερίδος υμών και εις την στήλη "Επιστολαί αναγνωστών", έδημοσιεύθη επιστολή του αναγνώστου σας κ. Ιωάννου Καρδάση περί του Αγίου φωτός του Παναγίου Τάφου. Ούτος λαβών αφορμή έπιστολάς και άρθρα αναγνωστών και συνεργατών σας, ως επίσης και την συνέντευξιν εις τον Δίαυλον ""MEGA" κατά την 11. 04. 01 του Τοποτηρητού, τότε του Πατριαρχικού θρόνου της Σιωνίτιδος Εκκλησίας των Ιεροσολύμων, αναγνώσας δε, ως αναφέρει, την εργασία του Καθηγητού της εν Θεσσαλονίκη θεολογικής Σχολής κ. Κωνσταντίνου Καλοκύρη και αφού μελέτησε και την αναδημοσιευθείσαν, ως ποιεί μνεία, εαυτήν του Αγίου Φωτός, υπό του αιμνήστου ιστοριοδίφου Αρχιμανδρίτου Καλλι-στου Μηλιαρά, εις το Εκκλησιαστικό περιοδικό Σύγγραμμα του Πατριαρχείου Ιεροσολύμων "Νέα Σιών" τομ. ΝΘ' 1967, σελ. 235-237, καταλήγει εις το εξής συμπέρασμα: "Εκ των ανωτέρω αναφερομένων στοιχείων σαφώς καταφαίνεται ότι το "Άγιον Φως, πού λαμβάνεται το μεσημέρι του Μ. Σαββάτου από τον Πανάγιο Τάφο, από τον Πατριάρχη Ιεροσολύμων δεν είναι θεόσταλτο και δεν αναπέμπεται κατά θαυ-ματουργικό τρόπο, αλλά ανάπτεται από το φυσικό φως της ακοίμητης κανδήλας, μετατρεπόμενο σε φως "Άγιο με την ειδική ευχή, πού αναπέμπεται από τον Πατριάρχη...".

Ο αξιότιμος κ. αναγνώστης σας θα έπρεπε, αφού τον απασχολεί το θέμα του Αγίου Φωτός, να ανάγνωση μετά προσοχής τας εργασίας του λαμπρού εκείνου Αγιοταφίτου, μοναδικού ερευνητού των ιστο-ρικών πηγών, βραβευθέντος δι' αυτό υπό της Ακαδη-μίας Αθηνών και αναγορευθέντος επιτίμου διδάκτο-ρας της Θεολογικής Σχολής Αθηνών, δια την μοναδι-κότητα, την πρωτοτυπία και την συμφώνως ταις ύπαρχούσαις πηγές συγγραφή αυτών. Ο Αρχιμαν-δρίτης Κάλλιστος Μηλιαράς εις την αναδημοσιευθείσαν των 1967, ως προελέχθη, εργασία του "ιστο-ρική Μελέτη περί του αγίου Φωτός", ερευνά το θέμα συμφώνως ταις ιστορικές πηγές και τη Ιεροσολυμιτική παράδοση.

Βεβαίως, πέρα των καταγεγραμμένων μαρτυριών προέχει ή πίστης εις αυτό και ή εμπειρία των χιλιάδων προσκυνητών, οι όποιοι συρρέουν από των πρωτοβυζαντινών χρόνων εις την Άγιαν Πόλιν Ιερουσαλήμ, την Πόλιν του Βασιλέως Χριστού, προκειμένου να λάβουν δια χειρών του Έλληνοσ Πατριάρχου το Θεόσταλτον "Άγιον Φωσ. Πολλάκισ, ωσ μαρτυρείτε, ανάβουν τα κηρία αυτών εκ του περιφερόμενου Άγιου Φωτός κατά τρόπον παράδοξων και όλωσ θαυματουργικό. Γραπτός δε περι τούτου μαρτυρίασ εχομεν αρχαίασ και αρκετόσ. Παραθέτω, εν συνεχεία τινασ εξ αυτών προς έπιβεβαίωσιν τησ μαρτυρίασ τησ Εκκλησίασ των Ιεροσολύμων περι του Αγίου φωτόσ:

1. Ο Επίσκοποσ Έμέσησ (του Πατριαρχείου Αντιοχειασ) Βασίλειοσ, αναφέρει χαρακτηριστικόσ ότι κατά το πρώτον ήμισυ του θ' αιώνοσ, εις την εκλογή του Άγιου Θεόδωρου, ασκητού τησ Λαύρασ του Όσι-ου Σάββα εν Ιερουσαλήμ, εις Αρχιεπίσκοπο Εδέσ-σησ και συλλειτουργήσασ μετά των Πατριαρχών Αντιοχειασ και Ιεροσολύμων "το Μέγα Σάββατο και μετά την των κανδήλων τησ Άγιασ Αναστάσeweσ ουράνιο φωτί δαδουχίαν..." (Βιοσ του Άγιου Θεοδώ-ρου Εδέσσησ, έκδοσησ Πομιαλόβσκη, Πετρούπολησ 1892, σελ. 38).

2. Ο "Βασιλικόσ Κληρικόσ" τησ Εκκλησίασ Κων-σταντινουπόλεωσ επισκεφθείσ τω

947 τουσ Αγίοουσ Τόπουσ επί Πατριάρχου Ιεροσολύμων Χριστοδούλου του Α' (937

950) και Αυτοκράτορασ Κωνσταντίνου του

Πορφυρογέννητου του Ζ', εις επιστολή του προς τον αυτοκράτορα, περιγράφει τάσ κακουχίασ των Άγιοταφιτων Πατέρων, αλλά και τον "λίαν παράδοξων" τρόπον τησ του Ναού "φωτοφανείασ έλλαμψιν" ωσ έξησ:"... Ό δε πάνσοφοσ αρχιεπίσκοποσ άμα τω συν αυτώ

κλήρο... επί τον "Άγιον Τάφον έσπευδε του Κυρίου... τοις βεβήλοις (δε) Άγαρηνοίς τον Θειον Τάφον ήσφαλίσαντο, (Ούτος) κατά ανατολάς ύψώσας τας μωσαϊκός χείρας (αυτού) συν τω χριστωνύμω λαό εκτενώς καθικέτευε τον των όλων Θεόν. Περί δε ωραν έκτη της ημέρας ("Άγιον Μέγα Σάββατο) των Θειο Τάφο ένατενίσας του Σωτήρος, ορά την θεία φωτοφάνεια, δι' αγγέλου γαρ αύτώ πρόσσεστιν ή της θύρας είσοδος καιρόν ούν λαβών προς το άπ' εκείνου του φωτός μεταδούναι τοις εν τη αγία του Θεού με-γάλη Εκκλησία πολυφωτίοις, καθώς τούτο ποιείν είώθει, ούπω τω Τάφο άνακύψας και έξαπίνης ην ιδείν πάσαν την του Θεού Εκκλησία άνέπαφον Θείου Φω-τός πληρωθειΐσαν..." (Η επιστολή αύτη διεσώθη εν χειρόγραφο της Λαύρας του Αγίου Σάββα και έδημοσι-εύθη το 1807 εις το "Προσκυνητάριο" του ΑΡΧΙΜ. Χρύσανθου).

3. Ο Ρώσος Ηγούμενος Δανιήλ, επισκεφθείς κατά το 1106-1107, επί Σταυροφοροκρατορίας τους Άγιους Τόπους και αναφερόμενος εις το Οδοιπορικό" του περί του Αγίου Φωτός γράφει τα εξής: 'Την πρωίαν του Αγίου Μεγάλου Σαββάτου, κατά την ΣΤ' ώραν της ημέρας (Βυζαντινό ωρολόγιο), ο λαός σωρηδόν συνηθροίσθη ενώπιον του Ναού της Ανα στάσεως... (...Περιγραφή τελετής)... Τελευτώσης δε της Θ' ώρας... φαίνεται μικρά νεφέλη ερχόμενη εξ ανατολών και Ιστάμενη άνωθεν του υπερκειμένου της Εκκλησίας Τρούλου, ή δε βροχή έπεσε επί του Αγίου Τάφου και τότε εφάνη ευθύς το φως επί του Αγίου Τάφου και λάμψης καταπληκτική και λαμπρά εξήλθε εξ αυτού... Το "Άγιον Φως μοι εφάνη διάφορον του συνήθους φωτός, ή λάμψης αυτού είχε τι Ιδιάζον, ή δε φλοξ ην ερυ-θρά.." (Βενιαμίν Ίωαννίδου, Προσκυνητάριο της Αγίας Γης, Εν Ίεροσολύμοις 1877, σελ. 240-41).

4. Ο επίσης Ρώσος προ-σκυνητής Αρχιμ. Αγραθενίος, επισκεφθείς την Αγία Γη το

1375 αναφέρει τα εξής περί του Αγίου Φωτός: "... ο Πα-τριάρχης (και οι λοιποί Κληρικοί, τους οποίους κατονομά-ζει)... περιήλθαν τον Τάφον του Κυρίου δις και κατά τον τρί-τον κύκλο έφάνη άνωθεν του Άγι-ου Τάφου λεπτός καπνός. Είτα ήνοιξαν τον Τάφον (Ι. Κουβούκλιο) και εισήλθε ο Πατριάρχης, μετ' αυτόν δε ο Αρμέ-νιος Επίσκοπος, διότι επληρώθη φωτός το ιερόν άντρον και ήναψαν πάσαι αϊ κανδήλαι, αίτινες είχαν σβεσθή από της Μ. Πέμπτης, ούσαι προπαρασκευασμένοι..."

(Αρχιμ. Καλλίστου Μηλιαρά, οι "Άγιοι Τόποι εν Παλαιστί-νη και τα έπ' αυτών δίκαια του Ελληνικού Έθνους, Τόμος', Εν Ίεροσολύμοις 1928, σελ. 484 (ένθα ή αναφορά των

πηγών).

5. Ο Ρώσος προσκυνητής Αρσένιος Σουχάνωφ, επισκεφθείς τους Αγίους Τόπους επί Πατριάρχου Ιερο-σολύμων Παΐσιου (1645-1661) το 1652 περιγράφει ως ακολούθως εις το "Προσκυνητάριο" αυτού τα περί του αγίου Φωτός:

"... δύο Μουσουλμάνοι (θυρωροί του Ναού) προσήλθαν εις τον "Άγιον Τάφον μετά Ελλήνων μο-ναχών και έσβησαν πάσας τάς εν αύτώ κανδήλας και εξελθόντες έσφράγισαν αυτόν... Μετά τον τρίτον κύκλο ο Πατριάρχης Παΐσιος στάς προ της θύρας... λα-βών δύο δεσμίδας κηρίων και άνοιξας την θύρα εισήλθε κρατών εις εκάστη χείρα δέσμια άνημμένων κηρίων..." (Κλεόπα Κοικυλίδου-Ιωάννου Φωκυλίδου, Αρχαία "Οδοι-πορικά, Εν Ίεροσολύμοις σελ. 534-535 και 551).

6. Την της Σιωνίτιδος Εκκλησίας διδασκαλία περί του Αγίου Φωτός έπιβεβαιοί το γενόμενων το 1580 επί Πατριάρχου Σωφρονίου του Δ'. (1579-1608 θαύμα:οι ανθέλληνες και αιρετικοί Αρμένιοι (τους οποίους κατάτους τελευταίους χρόνους στηρίζει ή Πατρίς μας) δια-κείμενοι εχθρικός προς τους Ορθοδόξους ύπεσχέθήκαν εις τον ηγεμόνα των Ιεροσολύμων μεγάλα χρηματι-κά ποσά, δια να εμποδίσει τον Ελληνορθόδοξο Πατριάρχη να εισέλθει μετά των "Ορθοδόξων εις τον πανιερο Ναό της Αναστάσεως κατά το "Άγιον και Μεγά-λο Σάββατο. Οι Ορθόδοξοι μετά του Πατριάρχου αυτών ιστάμενοι έξω του Ναού παρά την Άγιαν Αυλή περιλυποί, παρεκάλουν ομοθυμαδόν τον "Άγιον Θεόν μετά δακρύων και συντριβής καρδιάς να δείξει το έλεος της ευσπλαχνίας αυτού. και ενώ προσηύχοντο, έσχίσθη ο κίων της θύρας του Ναού και εξήλθε έπ' αυτού το "Άγιον Φως" (Αρχιμ. Χρύσανθου, "Προσκυνητάριο της Αγίας Πόλεως Ιερουσαλήμ", Βιέννης 1807, σελ. 45-46).

7. Παρόμοιο περιστατικό, έπιβεβαιούν την διδασκαλία της Εκκλησίας των Ιεροσολύμων περι

του εξ ουρανού κατερχομένου Αγίου Φωτός, εξ αίτιας πάλιν των Αρμενίων συνέβη το 1634 επί Πατριάρχου Ιεροσολύμων θεοφάνους (1608-1645) και το όποιον αναφέρει ο ίδιος ο Πατριάρχης εις τον τότε Τσάρο της Ρωσίας Μιχαήλ. Απουσιάζοντας του Πατριάρχου εις Κωνσταντινούπολη οι Αρμένιοι "έκλεισαν τον "Άγιον Τάφον δια της εξουσίας των αλλοθρήσκων και δεν επέτρεψαν εις τους Ορθοδόξους να έπιτελέσωσι την τελετή του Αγίου Φωτός. Ούτοι, (οι "Ορθόδοξοι) μετά δακρύων παρεκάλουν τον Θεόν να τους αξίωση να ιδωσι το "Άγιον Φως... Έγένετο τότε σεισμός και το "Άγιο Φως έπεφάνη εκ των οπών της σκεπής του Αγίου Τάφου και έφώτισε πάσαν την Εκκλησία..." (Άρχιμ. Καλλίστου Μηλιαρά, μνημ. έργ. 228 και Ν. Κάπτερεφ, Σχέσεις Πατριαρχών της Ιερουσαλήμ μετά της Ρωσικής Κυβερνήσεως (ρωσιστί), Πετρούπολης 1896, σελ. 74-75).

8. "Έν κατακλείδι των γραπτών πηγών αναφέρω την αξιοθαύμαστο όντως μαρτυρία του αιμνήστου φύλακας του Παναγίου Τάφου Μονάχου Μητροφάνους, ή οποία περιλαμβάνεται εις το υπό του Άρχιμ. Σάββα Άχιλλέως εκδοθέν βιβλίο "Είδα το "Άγιο Φως", σελ. 130-131:

Εκείνη την ιδίαν ακριβώς στιγμήν, πού ή αγωνία μου ευρίσκετο εις φοβερά υπερέντασιν μέσα εις την απέραντο νεκρική σιγή, πού μόλις ήκουα την αναπνοή μου, ήκουσα ένα ελαφρό συριγμό. Ήτο παρόμοιος με λεπτή αύρα πνοής ανέμου. και αμέσως

αλησμόνητο θέαμα- είδα ένα γαλάζιο φως να γεμίζει ολόκληρο τον Ιερόν χώρο του Ζωοδόχου Τάφου. Το γαλάζιο εκείνο Φως το είδα εις την συνέχεια να στριφογυρίζει ως δυνατός ανεμοστρόβιλος, πού με την ορμή του ξεριζώνει πανύψηλα δένδρα και τα αρπάζει και τα μεταφέρει μίλια μακριά. Πόση ανησυχία είχε εκείνο το γαλάζιο Φως!

Μέσα από το Φως εκείνο έβλεπα καθαρά τον Πατριάρχη από το πρόσωπο του οποίου κυλούσαν χοντρές σταλαγματιές ιδρώτος, όπως ήτο γονυκλινής έφερε το χέρι του και έβαλε το δάκτυλόν του εις το ανοιχτό χώρο της Ιεράς Φυλλάδας, πού δημιουργούσε το

"κε-ρί". "Εν τω μεταξύ τοποθέτησε επί του Ζωοδόχου μνή-ματος τεσσάρας δεσμίδας λευκών "κεριών" από τριάκο-ντα τρία "κεριά" ή κάθε μία. και ως να φωτιζετο από το Φως εκείνο το μυστηριώδες ήρχισε να αναγιώσκει τās ευχές.

Μόλις ήγγισεν επί της Ιεράς Φυλλάδας και άνοιξε την σελίδα της και ήρχισε να αναγιώσκει τās ευχές, εκείνο το κάπως ήρεμο και γαλάζιο Φως ήρχισε και πά-λιν μίαν ανήσυχο κίνηση. Ήτο ένα αφάνταστο και απεριγραπτο στριφογύρισμα, δυνατότερων από το πρώτον. και αμέσως ήρχισε να μεταβάλλεται εις ένα ολόλευκο Φως, όπως περιγράφει ο Ευαγγελιστής την μεταμόρφωσιν του Σωτήρος Χριστού. Εν συνεχεία το ολόλευκο εκείνο Φως μετεμορφώθη εις ένα ολοφώτεινο υπέρ τον ήλιο δίσκο και ένετοπίσθη άκίνητον άνωθεν ακριβώς της κεφαλής του Πατριάρχου. Κατόπιν είδα τον "Άγιον Γέροντα, Πατριάρχη, να παίρνει εις τās χέρια του δεσμίδας των τριάκοντα τριών κεριών. Τās ανύψωσε και έδιδε την εικόνα της αναμονής. Ανέμενε εκ Θεού την έλευσιν του αοράτου Φωτός. και όπως σιγά-σιγά ύψωνε τα χέρια του δεν έφθασε ακόμη εις το ύψος της κε-φαλής του. Αμέσως εν ριπή οφθαλμού, ως να ήγγισεν επί αναμμένης καμίνου ήναψαν αυτομάτως ή Αγία Κανδήλα και αι τέσσαρες δεσμίδες των κεριών. Αιφνιδίως δε χωρίς καν να αντιληφθώ, εξαφανίσθη από των οφθαλμών μου, ο ολοφώτεινος εκείνος δίσκος

9. Αϊ καταγεγραμμένε, εις τους Κώδικας του Πα-τριαρχείου Ιεροσολύμων, έμπειρία των "Ορθοδόξων Προσκυνητών και Κληρικών περί του "άκτίστου" του Αγί-ου Φωτός είναι αρκετοί. Επιβεβαιούνται από των πρώ-των χρόνων της ανοικοδομήσεως του Πανιέρου Ναού της Αναστάσεως. Το ούρανόθεν πεμπόμενον "Άγιον Φως του Μεγάλου Σαββάτου απετέλεσε δια τους Άγιοταφίτας εις το πέρασμα των αιώνων την εκ Θεού δύναμιν, ενίσχυσιν και έπιβράβειυσιν των αγώνων, θυσιών, διώ-ξεων, κόπων, βασάνων, κακουχιών και μαρτυριών αυτών έτι δε και δι όσα ο κόσμος δεν γνωρίζει και δεν δύναται να φανταστή, προκειμένου να διασφαλίσουν την συνέχισιν της παρουσίας των Ρωμηών εις τās Πανιέρα Προσκυνήματα. Οι μακάριοι Επίσκοποι και Πατριάρχαι Ιερο-σολύμων από του Αγίου Ιερομάρτυρος Ιακώβου του Άδελφοθέου, πρώτου Επισκόπου Ιεροσολύμων, έως των ήμερων μας βάδισαν αγωγύστως την όδόν του μαρτυρίου, ύψωσαν εαυτούς σχεδόν πάντοτε έως του Σταυρού, χάριν των προνομίων της φυλής και του Γέ-νους και ηύφραινοντο επί τη

μέθεξη της του Κυρίου Αναστάσεως, λαμβάνοντας το ούρανόθεν σταλέν "Άγιον Φως, πεμπόμενον εκ του Υιού και Λόγου του Θεού Πατρός.

Όσον δ' άφορα την άναγινωσκομένην υπό του Πατριάρχου ευχή, την οποίαν έμελέτησεν, ως αναφέρει, ο εντιμότατος αναγνώστης σας, επιτρέψατε μου όπως σημειώσω τα εξής:

Το πρώτον μέρος της ευχής αναφέρεται εις την καθ' ημάς Θεολογία, περί του Αγίου Φωτός. Ο Ιησούς Χριστός είναι "Φως εκ Φωτός, Θεός αληθινός". Ο υπέρ ημών σάρκα λαβών φωτίζει τους εν σκοτία όντας και μόνον εις την Εκκλησία Του ο άνθρωπος κατανοεί την περί φωτός διδασκαλία Του. Αυτός είναι το Φως του Κόσμου και εκείνος πού Τον ακολουθεί δεν μένει εν τη σκοτία. Το δε επί του φωτοφόρου Τάφου "ενδελεχώς και άειφώτως έκκαιόμενον φως ευλαβώς λαμβανόμενων διαδίδεται εις τους πιστεύοντας (εις τον Ιησού Χριστόν) ως το αληθινό Φως".

Το δεύτερον μέρος της ευχής κάμνει ικετήριο αναφορά προς τον Ιησού Χριστον, όπως μη κωλύσει τας χαρισματικούς δυνάμεις του Αγίου Φωτός εξ αιτίας των αμαρτιών μας. Δέεται δε ο Πατριάρχης, όπως το ακήρατων Φως λάμψη εν ταις καρδίαις των "εν σκότη και σκιά θανάτου καθήμενων". Βεβαίως δεν επικαλείται την εξ ύψους αποστολή του Αγίου Φωτός (ως συμβαίνει εις τα Μυστήρια και τας αγιαστικές πράξεις της Εκκλησίας), διότι αυτή αύτη ή ούρανόθεν έλευσις αυτού είναι γεγονός. Αναφέρεται εις το γεγονός αυτό και δέεται δια τον όντως φωτισμό των εν πίστη και κατάνυξη λαμβανόντων αυτό.

Το θαύμα του Αγίου Φωτός, δεν ερμηνεύεται ούτε με το γράμμα, ούτε με τον νόμον, πολύ δε περισσότερο δεν ερμηνεύεται με την λογικήν. και δι' αυτό ακριβώς εύχομαι όπως και ο κ. αναγνώστης σας και όσοι άλλοι ειπόν ή έγγραφαν δια το "Άγιον Φως, αντιθέτως από την Ιεροσολυμιτική παράδοσιν να ευρεθούν εις την Άγίαν Πόλιν κατά την τελετή αυτού και αφού ανοίξουν τα ώτα της καρδιάς και τους οφθαλμούς της ψυχής των να ιδούν ότι το "Άγιον Φως προέρχεται και στέλνεται από τον αναλλοίωτο Λόγον. "Όστις είναι το Φως εκ "Φωτός Πατρός αγέννητου".

Μετά της εν Κυρίω αγάπης

Αρχιμ. Τίτος,

Ηγούμενος της Ι. Μονής των Αγίων Θεοδώρων Ιεροσολύμων, Διευθυντής του Περιοδικού
"Νέα Σιών"

Εφημερίδα "Ορθ.Τύπος" 22/11/02